

Nr. 4.
An. XIV.
1890.

Gherla.
Febr.
15.

DIARIŪ BELETRISTICŪ ȘI ENCICLOPEDICŪ-LITERARIU CU ILLUSTRĂȚIUNI.

SIMEONŪ BĂRNUTIŪ.

(1808—1864.)

— Schiță biografică, — ideile și lucrările lui. —
(Fine.)

Din o altă scrisoare datată din Paris se vede, că Laurianu a mersu de acolo prela Baden la Paris, iar' de acolo în 26 aug. la Londra; după petrecere de 10 zile sa repeđitu la Oxford, unde a vęđutu Evangelia românească, de acolo s'a reıntorsu la Paris și și-a continuat apoi călătoria mai departe către Principate.

Liceul din Jași se completă cu 7 clase tocmai în 1855 și în anul următoriu se deschiseră cursurile superioare, și anume ale facultăției filosofice și a celei juridice; în cea de întâia a fostu Bărnutiū însarcinatū cu catedra de filosofă, iar' în a doua cu catedra de dreptul gintiloru, publicu și constituționalu.

Însemnătatea momentului cându sa deschisū facultatea juridică, așa cum o știu Bărnutiū se-o caracterizeze, o vomu cunoșce din vorbirea de inaugurare rostită de elu, pre care o vomu publica.

Prin portarea sa neescepționată și împlinirea dętorințelorū sale atâtu de tare și-a întăritu poziția, încatū nu numai că a rēmasu neatinsu de intrigele aprōpe nesuferite sub căimăcānia despotulu Vogoride, ci dincontra spre mirarea tuturorū Vogoride însuși 'lu remunerēzā. Scrisōrea lui Vogoride sunā: »Domnulū meu! Mulțamitū fiindū cu desevērsire de bunulū rezultatū ce dobāndiți în

țera acēsta în urma ostenelelorū și îngrigirei ce aveți pentru junimea nōstrā ștudiosā, Vę rogū să primiți acestū darū (unū orologiū de aurū de valōre fōrte mare) din partemī ca unū micū semn de recunoșcința ce Vę portū pentru netăgāduitele serviți ce faceți nației vōstre și ca o dovadā de deosebita mea considerație pentru Voi. 1857. Julie 15. Kon Wogoride.»

Bărnutiū ia parte activā la organisarea învęțāmēntulu, la regularea afacerilorū besericești, precum ne vomu convinge publicāndu pārerile și vederile lui în acēsta privință. Elū se numērā între bărbații cei mai de știință a Moldovei din acele tēmpuri. Ca dovadā fie de ajunsū se citāmū urmātōrea scrisōre primitā dela Grigorie A. Ghica: »Noi Grigorie A. Ghica Vodā cu mila lui Domneđu Domnū țerei Moldovei. Domnule Simeone Bărnutiū: Fragmentulū istoricū ce pōrtā data anulu 1495, carele decurēndu prin tipariū sa datū la luminā, au țintitū și a Nōstrā luare aminte, prin descrierea de ore-care evenimente, drituri politice, administratiive și notiții complectāndu o parte în deșertulū istoriei patriei. Fragmentulū formēzā încă și unū documentū filologicū în vechia limbā romānā, încatū pōte contribui a arunca o nouē luminā asupra unorū materii atâtu de puçinū esplotate. Dreptū care am socotitū de cuvenință a recomānda acestū fragmentū Domnielorū Vōstre,

care prin ocupații literare și arheologice aveți cunoștinți trebuitoare de alu cerceta cu pătrundere, ca după acesta învrednicindu-se se potă adopta ca un document autentic și a se înregistra ca o parte a Istoriei Patriei, pentru a căruia lămurire prin alu D. vóstră zélú luminatú veți adauge unú serviciu importantú; încunosciițindu-ve totú-odată că acésta lucrare aveți a-o face cu D. Vornicú Alekú Donici, Vornicú Costache Kantukezen, Colonelú Michailú Cogalniceanú, Postelniculú Georgie Asachi, Aga Triboniu Laurianú, Spătariulú Georgie Seulescu, Aga Theodorú Kodrescu. Anulú 1856 Junie 7. (Subscrieri).*

Multú a corespondatú Bărnuțiu cu renumitulú filorománú italianú *Vegezzi-Ruscalla*; în o scrisóre, póte cea de pre urmá, din 2 Septembrie 1861 i împártășiesce acesta cu bucuriá urmátórele: »da 20 anni onn ho mai tralasciato di occuparmi dei Romani e di essere loro utile. Finalmente sono giunto a mettere in amichevoli rapporti le nostre due nazioni. Colla concordia è l'unità degli sforzi procuriamo che non solo del nome ma siamo eredi della grandezza latina* Addio mio caro Signore, mi abbia quale le sono dvmo servitore *Vegezzi-Ruscalla* deputato al parlamento italiano.* (Pre románescce: »de 20 ani n'am întrelásatú de a mă ocupa cu Románii și de a le fi spre folosú. Pre urmá mi-a succesú a aduce pre ambele națiuni în raportú de amicițiá. Cu concordia și unirea poterilorú se ne straduimú ca nu numai după nume ci se fimú adeverați moșcení a grandetiei latine. Adio, iubitulú meu Domnú scl.*).

Bărnuțiu i răspunde între altele: »Cunóscemú de multú studiále dtale pentru cauza Románilorú, și în raporturile amicaveri, ce ai restauratú între améndoué națiunile nóstre, salutámú cu nespúsá bucuriá unú nou nunciu că de ací înainte vomú fi crezi nu numai ai numelui ma și ai grandetiei latine. Bine șcimú, că acésta nu se póte fără de unitatea inteleptualá, cum ne-ai spusú mai de multú, apoi fără de concordie și fără de unitatea sfortiálorú. Despărțirea nóstrá de Italia totú-de-a-una a fostú fatalá pentru noi; la alte națiuni mai culte decâtú noi potemú afla sciința, dar' mediatorí a unirei cu popórale latine ele nu ne potú fi decâtú Italia*

Deși departe de ai sei, Bărnuțiu urma cu atențiune desvoltarea lucrurilorú în țările austriace, întreținea corespondința continuá cu bărbații mai de frunte de dincóce, dovadá suntú epistótele de cuprinsú politicú, câte s'au publicatú și urmézá se se mai publice.

În decemvrie 1863 din cauza morbului întreprumpe prelegerile, pre cari le-a ținutú în cursú de 9 ani la Jași cu atáta erudițiune, demnitate și zélú. Morbulú lui, o nervositate împreunată cu unú insomniu torturatoriú, — efeptulú atátóru peripeții, nácasuri și suferință îndurate, sa înrěutáțitú din đí în đí mai tare, fără se dee speranță medicilorú și amicilorú lui de o întórcere în spre bine. Portretulú lui fotografiatú în cele din urmá đile a vieții sale, reprodusú și de noi mai susú, nu es-

primá decâtú fisonomia lui alterată prin morbu, și din densusú nu mai transpirá și nu se arétá decâtú trásurile principale: fația lungáretia, simpaticá, căutátura blándá și modestá, ochii mari plini de inteligință și serenitate.

Presimțendú, că se apropia de sférșitulú vieții s'ale 'lú cuprinde dorulú de patria natalá, dorulú de a fi îngropatú lângá tatálú și maica s'a în Bocșia. Lasá ca nepotulú s'eu, *I. M.* pre care l'a crescutú și susțenutú prin gimnasiú și pre la Universitáti, — se mérgá la Jași, cea ce și facú; în maiú 1864 plecá ambiú din Jași preste Bistriță cãtrá Sélagiú; dar' ursíta nu i-a datú, ca se póta încă odatá s'eruta țérina de pre morméntulú párințilorú s'ei, cãci ajunsú în Valea Almașului la 16/28 Maiú 8 óre deminétia 'si dede sufletulú în brațiile nepotului s'eu mutându-se la cele eterne. Elú móre în etate de 56 ani — nu 65 precumú se đice în biografia din Dreptulú publicú a Románilorú, — în unú locú de însemnátate istoricá, acolo unde Gelú ducele Románilorú a cădútú pradá curselorú perfide a vrășmașilorú s'ei. — La 21 Maiú — 3 Junie s'a în morméntatú în Bocșia románá în cimiteriulú basericei de acolo cu possibila pompá basericescá. — Unú monumentú frumosú, reprodusú și de noi mai susú, arétá loculú unde jacú osémintele lui Bărnuțiu, ér' bustulú s'eu în marmorá decorézá aula Universitáții din Jași.

* * *

Étá pe scurtú biografia neuitatului bărbatú a națiunei románe! Étá figura maiestósá, figura ce descéptá în noi de-o-parte admirațiunea dréptá, ér' de altá parte eterna recunoscință! Étá prototipulú Románului adevératú, în care se oglescú în possibila perfectiune: vértuțile private și cetățienesci, onestitatea, iubirea de dreptate, amicițiá, sinceritatea și mai pre susú de tóte iubirea de patriá și națiune! Prototipú cu adevératú, din care vorú învăța generațiunile viitóre a-și privi chiamarea din unú punctú de vedere mai înaltú, a se orienta cu ușurință în mulțimea greutáțilorú de totú soiulú, ce vorú întimpina în cale, din care vorú afla, că au se fie firme în mersulú și lucrarea lorú pentru prosperarea némului din care au eșitú, — ferindu-se de a-și slei poterile în încercári pučinú roditóre. — Iar' conformarea și imitarea prototipului este și va fi cu atátú mai ușiórá, cu câtú că ideile, vederile și convingerile proprie și le-a depusú Bărnuțiu în operele sale — munca unui studiu îndelungatú și profundú, — dintre cari unele s'au datú publicitátei tipárindu-se, iar' altele așcéptá în manuscriptú de mii de cóle, ca se se afle unú omú cu tragere de animá și cu prindere, și se le scótá la luminá din loculú unde zacú pradá perirei secure.

Operele lui Bărnuțiu suntú:

- 1) Dreptulú naturalú privatú și publicú;
- 2) Dreptulú gințilorú naturalú și positívú;
- 3) Política (Doctrina Constitutiunei);

- 4) Constituțiunile statelor principale cu introducțiunii;
- 5) Antropologia;
- 6) Psihologia empirică;
- 7) Enciclopedia filosofiei teoretice;
- 8) Logica;
- 9) Metafizica;
- 10) Estetica;
- 11) Știința vîrteții;
- 12) Pedagogia;
- 13) Istoria filosofiei;
- 14) Diverse alte scieri.

O înțeligință viă, o capacitate rară împreună cu treziă de spirit și a lui Bărnăuțiu, trebuia să rămână aceluși și în afară de specialitatea lui științifică. Bărnăuțiu și-a avut ca studiu de predilecțiune *filosofia* și *jurisprudența*, elu singur dîntre cei cari s'au ocupat cu filosofia în tîmpul nou a lăsat după sine o sumă de scieri filosofice, și elu e sîngurul scriitoriu originalu pre terenul jurisprudenței pînă pre tîmpul în care a trăit. Dar' totu atîtu de limpede, și versat e Bărnăuțiu și în materia limbistică și istorică, deși produsele lui în această direcțiune sînt de totu puțin cunoscute.

Bărnăuțiu și-a făcutu renume neperitoriu și pre terenul *elocinței* prin discursul său din 14 Maiu 1848. pre care caracterisîndu-lu lu numesce Densușianu »discursu de mărime antică mare nunumai în formă, în ideile și spiritul, în care l'a turnat celebrul tribun alu poporului, dar' mare necalculat de mare totu-odată în imensele lui consecințe, încatu se pôte cu dreptu îndoi omul, că se se mai fiă tînu vre-unu discursu, ale cărui consecințe se fie fostu atîtu de nemarginite, ca ale acestuia pentru Români. Elu este celu mai mare monumentu de pre Câmpul Libertății și unu cap-d'operă de elocință română.»

P E R U C A.

— Novela originală. —

(Urmare.)

VII.

Abia ieșitu dela Angelica, Brădescu se duse la clubu și cu hohote de risu mai multu prefăcute, decatu naturale, istorisi pretiniloru săi, cari formau aprupe maiortatea membriloru clubului, aventura pērucei coconului Muțunachi. Negreșitu doctorulu avu grigiă de-a menaja numele Angelichii, dar' pusē atîtu talentu în descrierea șcenei hazlii, pe care o cunoscem, încatu risulu deveni generalu și fără sfîșitu.

Ca în tôte orașele și orașelele, așa și în Gășăci erau celu puțin două seu trei grupuri politice. Liberali-naționali și disidenții, grupuri cu idei democratice, formau maiortatea, iar' conservatori, între cari se numera pe dreptu seu nedreptu și

coconulu Muțunachi, tēnu încă la vechile privilegii și împărțirea în caste, deși în realitate făceau multe concesii liberalismului, care astăzi pētrunde întrēga lume civilisată.

Doctorulu Brădescu, ca omu ieșitu din popor și crescutu în Franca republicană, făcea parte dîntr'unulu din grupurile liberale; de acea prietini săi chiar' din spiritu de partiđu dēdură aventurii coconului o publicitate catu poturā mai mare.

Conservatori făcură față destul de sarbādă și nu lipsiră de a protesta în contra luarei în risu a unuia din colegii lor.

De aci se născură între cele două tabere opuse discuțiuni infocate de principii, care risară de a ajunge la adevērate încērări.

Cățiva amici ai lui Miltiade alergară într'unu sufletu la dēnsulu, ca să-i comunice cele întēplate și să-lu îndemne a lucra cu tōtā energiā pentru a pedepsi pe bāețoiulu de doctoru.

Dar' bietulu Muțunachi gāsise prudentu se plece imediatu la moșiā, pentru a-și potoli foculu și a se gāndi la ce era mai bine de făcutu. Sē sēmța devenitu ridiculu în ochii adoratei lui și nu șcia, dacă nu era mai prudentu se renunțe la unirea cu ea, ori catu de scumpā i-ar' fi fostu, decatu se incerce a-și spāla ridiculu prin pedepsirea lui Brădescu, pe care-lu credea singurul pricinitoriu alu grotescei sale aventuri.

Pe cāndu se afla ast'felu pierdut în gānduri amarē, auđi tropotu de calu în curte. Preste unu minutu unu curieru intră în odaia lui și-i înmāna unu biletu din partea »leader«-ului conservatorilor, care-i anunța, că din motive grave, privitore la onōre, trebuia negreșitu se vinā a două ȃi dimineața la Gășeci.

Coconulu Muțunachi se cutremurā la cuvintele, că onōrea îi era amenințată și picături de sudore i se formau pe sub pērucă, de-orece, după catu se părea, cea-ce alții numiau onōrea lui de multu fusese terfelitu prin daraveri puțin cinstite.

Dar' n'avea încātrāu, sēmța că tōtā vađa lui era în jocu și că trebuia cu ori-ce prețu se facă față pericolului, ori care ar' fi fostu elu.

A două ȃi dar' porunci se se prindă caii la drōșcă și, după-ce luā unu dejunū suculentū, porni spre orașu.

Abia intrase în strada principală, cāndu auđi strigătulu bāeților vēndētori de gazete: voința Gășeciloru de ađi cu »Boierulu pācālitu seu maimuța amorezată,« cinci bani numērulū; cum-pērați, e fōrte nostimū! Și acești bāeți, cari de obicei formēzā totu ce este mai stricatu și mai șiretu în societate, oferiau gazeta boierului cu risulu lorū ascuțitu.

Muțunachi, care n'avea încă ideia de cele întēplate la clubu, le strigā: »se vē ia naiba de obrazniți« și se trānti în fundulu trāsuri.

Ajunsu acasă, găsi într'unu salonulu seu pe fruntașii conservatorilor, cari-lu așteptau. În ascunsu nu lipsiau nici aceștia de a rīde de hazlia aventurā a coconului Muțunachi, pe care-lu numiau cam fudulu și parvenitu, dar' i-i dādeau ore-care

importantă din cauza averei, totu-dé-una de folosu într-unu grupu politicu, și credeau chiar' întregulu partidu conservatoriu ofensatu prin insulta adusă acestui membru importantu.

De acea, cându intră Miltiade, toți făcură față forte serioasă. După salutările obicnuite »cononulu« întrebă îngrijat.

— »Te e, frățiore, de te m'ați chiămatu?«

»Leaderulu« fără a dice o vorbă îi întinse »Vointa Găseșiloru« arătându-i cu degetulu o varietate.

Miltiade ceti cu grôză următoarele:

Boierulu păcălitu seu maimuți amovezată. În orașelulu X din Francia trăia unu boieru falnicu, care-și arêta cu multă plăcere nișce plete lungi de abano-șu, a căroru colôre părea că-și ride de atacurile timpului. Boierulu deși cam tomnaticu, dar', se vede în hatirulu pleteloru sale fenomenale, găsi de cuviință a suspina pentru o frumôsă veduviôră forte incunjurată, care-lu lăsa se suspine înzădaru. Această veduviôră poseda o mică maimuță forte deșcêptă, care avea câtră stăpână-sa unu atașamentu rarū și nu o părășia nici-odată. Într'una din zile focosulu boieru, ne mai potendū răbda chinurile crudulu amoru, se aruncă în genunchi dinaintea adoratei sale și în terminu cei mai călduroși începū a-i face o strașnică declarația de arorū. — Dela cele dintăiu cuvinte, maimuța se uită la boieru cu multă atențiune și urmări cu ochii ei neastêmperați gesturile lui, apoi, cându acesta spunea cu patosu: »Jeaneto, te adorū,« maimuța sări la elu pe dinapoi, i-și înfipse amêndouê mânilor în pletele lui, trasè și . . . faimosele plete i-i rêmaseră în mână. Maimuța puse de-a'ndosele përuca pe capu, îngenunchiă lângă boieru și începū se imiteze declarația, pe care o veduse. — Vê poteti închipui, dacă veduva rise de această scenă caraghiôsă. Boierulu însè plecà furiosu și opăritu și jură, dar' prea târziu, că nu se va mai gândi la amoru.

O furiă teribilă clocotia în vinele lui Muțunachi, cându ceti aceste șiruri batjocoritore, care făceau alusiune la aventura sa. De-orece elu însè nu cunoșcea cele petrecute la clubu, i și puse tôte poterile pentru a-și păstra sângele rece și dîse cu disprețu:

— »Pentru asta m'ați chiămatu?«

— »Da, iubite Miltiade,« rëspunse »leader«-ulu, fostulu aga Spăteanu, pe cându titlurile nu erau încă șterse prin constituția. »Cum? nu sêmți insulta ce ți-se aduce în publicu?«

— »Bine, bre, te are a fațe pățania boierulu ațelua din țara franțuzescă cu mine, Miltiade Muțunachi?«

— »Așa-i, boieriule, n'ar' avea nimicu a face, dacă această aventură nu ți-sar' fi întemplatū chiar' d.-t'ale, celū puçinū după cum spunea ieri la clubu băețoiulu cela de doctoru.«

— »A spusu-o elu asta?« strigă Muțunachi palidū de mâniă și de spaimă.

— »Da, dragulu meu, a spusu-o clubulu întregū și adversariū noștri politici sau folositu de

această ocăsiune, pentru a ride mai întâiu de d.-ta și apoi de noi toți.«

— »A îndrăznitu elu se spună așa țeva?« mai dîse Muțunachi, fără a-și putea veni în fire. »E bine,« strigă, »ațestu omū a mințitu!«

Aga Spăteanu dede din umeri.

— »Trebue se credemū, că a mințitu,« dîse elu cu nepăsare, »de vreme ce ne-o spui d.-ta. Dar' insulta, ce ți-sa adusū, e cu atătū mai mare, cu câ'ū nu e intemeiată.«

— »E bine, voiū pune se-lū bată la tãlpi,« isbucni Muțunachi afară de sine.

Fostulu aga dede iar' din umeri cu nerăbălare.

— »Hei, au trecutū, boieriule, vremile acelea, cându se băteau mojicii la tãlpi. Acum suntū alte obiceiuri și atătū onorea d.-tale, câtū și a noastră a toturorū cere, ca se te bați în duclū cu doctorulu.«

— »Eu se încruțișezū spada cu ațelū mitocanu, niți odată!«

De astădată interveniră toți cei de față.

— »Trebue se-lū provocū,« dîseră ei, »că-ci altfelū ne compromiți pe toți. Doctorulu, deși băiatū de țeranū, a învățatū carte, este primitū în societatea bună, este omū de cinste, prin urmare nu te dejosești încruțișindū spada cu elu.«

După mai multe stăruințe coconulu Muțunachi se înduplică se se bată; numi dar' secundanti pe aga Spăteanu și pe pitarulu Movilici și-i însărcină se cêră satisfacție dela drulu Brădescu.

Spăteanu și Movilici, după ce desbătură cu toți colegii lorū condițiunile duelului, p'ecară numai decătū și se presentară la locuina doctorulu.

Acesta, care cu tôte convingerile sale politice, avea mare stimă pentru boierii adeverați ai țerei, i-i primī cu multă politetă și demnitate.

— »Mê așeptam la visita d.-vôstru, domnilorū,« dîse elu îndată, »suntū sigurū, că veniți din partea d.-lui Muțunachi.«

— »Nu te înșeli, domnule,« rëspunse Spăteanu, »și suntemū veselī, că pëtrunderea d.-tale ne scuteșce de esplicățiuni penibile.«

— »Nici nu e nevoie; esplicățiunile, pe care le-am datū la clubū, suntū forte detaliate.«

— »E bine,« reîncepū Spăteanu, »clientulu nostru sustêne, că cele spuse de d.-ta suntū pure calomni și pretinde satisfacție pe terenū.«

— »Calomni?« strigă tinêrulu roșindu-se deja de indignare. »Eu sustênū, că suntū purulu adevêrū. Dar' . . . « adaosè elu observândū unū gestū plictisitu alū martorilorū lui Muțunachi, ». . . e de prisosu se mai discutămū. De vreme ce a-ți făcutū acelu domnū onorea de a-i îmbrăcișa cauza, d.-vôstră, adeverați boieri. . . «

— »Sê lăsămū acestea,« dîse Movilici întreprândū-lū, »între ômeni de aceași clasă trebue se ne sustênemū.«

— »Oh, permiteți-mi se protestezū, domnilorū, și se afirmū, că acelu parvenitu fudulu nu este vrednicū se stee alătorea cu d.-vôstră, ai cărorū părinți au contatū printre boierii țerei. Elū, de origine necunoscută, nu trebue se întineze cu boeria lui de contrabandă numele cinstitu alū d.-vôstre.

Dar' vëdù, că vë supëru, « adaosë elù vëdëndù, că boierii së sculau së plece. » Voiù sfërși dar' rogându-vë, ca preste o jumëtate de cësù së binevoiti a aşcepta într'o cameră dela clubù pe martorii mei, domniî Creţescu şi Vulpescu, cu cari am vorbitù deja în acëstă cestiune. »

Spăteanù şi Movilici salutară cu politeţã rece şi plecarã.

Cãtrã sërã avocatulù Creţescu comunicã doctorului, că adversariulù sëu, care avea dreptulù de a alege arma, alesesë floreta de duelù şi că întâlnirea era ficsatã pe a dóua ñi la optù óre deminëta în pãdurea de lângã oraşù.

Brãdescu, rëmasù singurù, së puse pe gânduri. Deşi mânua floreta destulù de bine, i-şi închipui, că nici Muţunachi nu putea fi slabù, de-órece singurù alesesë acëstã armã, şi gândulù, că ñiua de mâne ar' putea së-i fiã cea din urnã, arunca asupra sufletului sëu o cëtã de tristëtã nespusã.

Cândù cineva are abia dóuedëci şi şese de ani, cândù sëmte, că sângele tinëru şi generosù circulã prin vinele sale, cândù póte spera unù viitorù de fericire, nu póte mori fãrã părere de rëu.

Prima furiã i-i trecuse şi acum gãsia, că së aruncase cam fãrã precauţare într'o uritã afacere.

Óre merita Angelica sacrificiulù sãngelui sëu nevinovatù? Portarea ei nu trãda óre pe o cochetã fãrã inimã?

Avea totù dreptulù së se îndoiascã de Angelica în urma celorù întëplate, şi cu tóte aces'ea nu avea altã părere de rëu pentru casulù de mórte, decâtù pierderea acelei femei încãntãtoare. Cu totù defectulù uriciosù pe care credea, că i-lù descoperise, elù o iubia totù atâtù de multù, ba póte mai fierbinte decâtù totù-dé-una, fiinducã era în ajunù de a o pierde.

Nu avea nici pãrinti, nici fraţi, nici unù amicù intimù, singura lui legãturã de inimã era Angelica. De acea şi singura lui pregãtire de mórte fù o scrisóre pentru ea.

(Va urma.)

Iosif Popescu.

Cartea cântecelorù.

De GAJUS VALLERIUS CATULLUS

Traducere de

GEORGE COŞBUCÙ.

(Urmare.)

V.

De vrei tu, ca së-ţi multãmescù,
Cã mi-ai datù ochii,
Ba şi mai multù, acea ce-i
Mai scumpù ca ochii —
O, nu-mi lua cea ce amù
Mai dragù ca ochii,
De este ceva peste totù
Mai scumpù ca ochii!

VI.

Te salutù, iubita prostului Mamurra¹⁾
Tu n'ai nici uscatã, nici rumenã gurã,
Nu ţi-e micã mãna, nici piciorulù micù,
Ochii nu-ţi suntù negri, esci atâtù de vanã,
Şi 'n alesulù vorbeii esci o bãdãranã,
Trupù tu n'ai sulegetù, n'ai frumosù nimicù!

Te salutù, iubita prostului Mamurra!
Dreptù e, că pocitã cum te-a datù natura,
Toţi te tënë frumosã? Şi tu te mãndresci
Cã 'n irumseti cu Lesbia poti së te asemeni?
Tu cu Lesbia? Du-te, ciunã între ómeni —
O, tu lume, lume, câtù de pròstã esci!

VII.

O, Dómne, câtù de rëu mai esci!
Frumosù, ca nimeni altã datã,
Tu n'ai aflatù în lumea tótã
Unù omù frumosù, ca se-lù iubesci?

Te legi acum de-unù bietù moşnegù
Ce póte-avea ađi zece gineri —
Nu-i nici unù tinëru între tineri
Omù vrednicù ca së-ţi fie dragù?

Pe elù ilù ašli mai iubitù,
Pe-acelù moşù şubredù din Pisaurù?
Diformù e, par' că-i Minotaurù,
Şi-i palidù par' că-i vãruitù!

De mine fugi şi te feresci
Juventius, tu 'mi blastemi pragulù.
Mai rëu suntù eu decâtù moşneagulù?
O, Dómne câtù de rëu mai esci!

VIII.

Mentula pe Parnas
Së suie 'n grabnicù pasù.
Nici nu priveşce 'n lãturi —
Dar' Musele cu mãturi
Şi cleşce i-i batù gura,
Şi bietulù cade 'n nasù
Venindù pe delù de-a dura.

(Va urma.)

¹⁾ Mamurra unù prietinù alù lui Caesar. Catull era duşmanù hotãritù alù lui Caesar (veđi poesia XX.) Mentula din poesia VIII e Mamurra.

SÓRTEA VĒDUVEI.

Narațiune umoristică. —

(Urmare.)

Acésta grăbesce pasul și cu un accentu de legitimă amărățiune începe ai dovedi tiranului ei soțiu ce nedrepti sunt bărbatii, ce tirani.

»Ce lipsă am să le împărtășesc strainilor« — dicea ea — »cea-ce facu eu la casa mea. Nu e mai ușor decât se ajung de povestea bărbatilor. Așa sunteți voi bărbatii; mai vartosu tu. Sciu eu. Dacă o femeia, care ziua noptea muncesce, să năcăjesce cu gospodăria și cu copii, — dacă și permite și ea o mică distracție, bărbatii, toți, tu celū dintăiu, dar' toți o vorbesc de rău: că e ulicariță, că e cheltuitoare, că e numai pentru lume. Despre mine nu se pôte dice așa ceva; voru fi dîcîndu, pôte și tu dîci, dar' mē mângăiu cu consciința, știu că mi-se face nedreptate. Da siguru, trebuie să recunoști că mi se face nedreptate, căci pentru mila lui D.-dieu! ce am eu pe lume? Cîndu și cîndu de două de trei ori pe săptămână la teatru, un concertu obositoriu, o călătorie pe trăsura cu băiații, o societate în casă, la care eu și Constanța, sermana fată! ne trudim ca servitoarele, din săptămână în săptămână câte o soaree, ori o excursiune în o grădină, — atăta e totul. Mē crede, Tăpălăgescule, voi la vinulū vostru n'aveți ideă de cea-ce pătîmesce o femeia casnică, care are se-și vadă de treburi și se tēnă ordine. Da, n'aveți nice ideă... ei bună ziua dōmnă consilierită!«

— »Bună ziua dōmnă Tăpălăgescu.«

Era cocona Frosa, care își oprise bărbatulū dela birtulū »La Cruce«; ea uria birtulū și casa și nici ea nu mai șcia că ce i-i mai rămâne bunū pe lumea acésta. Nenorocitele de femei! Cocōna Frosa avea o privire posomorită, o față muncită de multele gânduri ce le-a împărțitū sōrtea bietelorū femei. Unū nasū cărligatū, proprietate nedisputabilă a cocōnei Frosa, era spaima multorū omenī slabī de inimă. Ochi căprii cu ochelari pe ei — pe care cocōna Frosa i-a pusū pe nasū fără de sfatū medicalū — în scurtū nișce bărbatii, necrescuți și de feliulū lorū rēutăcioși i-au pusū cocōnei Frosa numele »Cucuvaiă.«

— »Prospiciezī de minune, cocōnă Tăpălăgescu« — dîse cocōna Frosa — »minune! în lumea de ađi, stricatā pare că încălđesce cîndu mai poți să întâlnești o femeia la plimbare cu soțulū ei. În acésta privință eu suntū vėduvā, d.-tale îți suride noroculū!«

Femeia lui Tăpălăgescu își mușcă buza și părea că ar' voi să dîcă: O de ai ști ce e în inima mea, sermanū de sufletulū meu!« apoi adausē respicatū:

— »Ah! dragă dōmnă, în punctulū acesta nu suntū mai norocită ca altele; căci ne veđi, pe mine și cu bărbatulū meu la plimbare, nu ai să

mē pismuești; e o minune, și dacă se întēplă câte-odată, poți fi sigură că voindu să ne întēlescī pe amēndoi, ne vei afla nūmai pe »strada mare« ca să ne vadă tōtā lumea și cu gândulū de a-i dovedi lumii că elū e modelū de soțiu.«

— »Acésta n'o poți dîce în seriosu« — cuteză Tăpălăgescu a rēspunde — »ori nu facemū plimbare în fie-care dī cîndu numai ne iertā vremea, și cîndu n'am să facū raportū șefului meu de departamentū?«

Amēndouē cocōnele rēspusēră cu unū surisū sarcasticū, — unū surisū de întēlegere; pare că voiau să dîcă: »ve cunoșcemū pretecestele, scusele!« dar' au cređutū a fi de prisosū să-lū mai învrednicēscă pe dlū Tăpălăgescu cu vre-unū rēspunsū; au trecutū prin urmare la ordinea dīlei: nefericirea cu servitoarele rele, nu ca altă-datā. Și cine pōrtā vina cā suntū rele? Adese-ori suntū chiar' obraznice? Bărbatii. Suntū toți de-o potrivā? multumiți și cu bagagiū rău; ei suntū de vinā; fără îndoielā bărbatii și numai dēnșii; înzadarū se trudescū cocōnele, dēcă bărbatii nu ajutā autoritatea femeilorū prin o tēnutā vrednică s'au celū puçinū prin o dojenā meritată.

— »Alū meu« — adausē cocōna Frosa — »cîndu am sustēnutū, cu totū dreptulū, cā supa e prea saratā, a dīsū cā e tocmai bună; dēcă nu chiar' prea puçinā sare.«

»Eu« dîse cocōna Tăpălăgescu — »n'asū tēne la casă o persōnā atātū de tineră.«

»Tineră ori betrănā totū atāta; Măriora d.-tale nu era tocmai tinerică cîndu a trebuitū să-i dai calea... ei, să nu mai vorbimū despre neplăceri de tōte dīlele!«

Cocōna Frosa rostī cele din urmă vorbe la adresa lui Tăpălăgescu.

Bietulū de Tăpălăgescu! i să părea că e unū petecū de postavū între două părechī de fōrfeci.

— »Năcazū! neplăceri și ərəși neplăceri! — continuā cocōna Frosa — »cātā grije apoi cu copii! Mē crede cocōnă Tăpălăgescu, puçinū îi pasā bărbatulū meu dēcă copii murdărescū în tōtā ziua o păreche de haine, ori de nu-și facū lecția.«

— »Etā veđi Tăpălăgescule? — să adresā cātră acesta gingașa lui soție — »ce-ți spunū cu adese?! Dar' voi nu vē îngrijīți de nimicū. Vē stā mîntea totū la distracții — la birturi.«

— »Oho! — începū cocōna Frosa — »adecă și dlū Tăpălăgescu, ca toți, ca alū meu, de-asemene dā cu ochiū dupā fetele de birtū?«

— »Nu« — rēspunde cocōnă Tăpălăgescu scuzāndu-și bărbatulū — »Tăpălăgescu nu mai umblā la »La Cruce«; ospetăria acésta îi pare prea nesolidā și immorală.«

Acestū rēspunsū la durutū prea multū pe coconulū Tăpălăgescu. Elū cercetā bucurosū birtulū »La Cruce«, fiindū-cā afla aci societate bună, fiindū-cā era unū localū linișcitū și vinū bunū. Sermanulū Tăpălăgescu! lui nu-i trecea prin mîntea să se bālăbănēscă cu chelnerițele; i-i era indiferentū cine aduce vinulū: Ilēna cea frumosă ori birtașulū încăruntitū. Acumū trebuie să părăsēscă acestū

locală. Ce i-a folosită lui purtarea solidă? lui care nici la socotă n'ar' fi cutezată barem să iee din mâna Ilenei ce-a-ce i se inapoia, lui care privia drept o crimă cându cineva cuteza să pună mâna pe Iléna cea frumósă cându acésta numéra anevoiă paralele orî n'avea să inapoieze totu restulă până la celú din urmă banú?! Piere bietulú de elú nevinovatú! Ca unú omú cumú se cade nu numai că nu făcea elú așa ceva, dar' Tăpălăgescu era convinsú că bieteí fete í se face nédreptate; da, de câte-ori a făcutú elú însuși observații câte unui colegú mai tinerú spunéndu-i se nu ofenseze pe Iléna cea frumósă o fată prea cum se cade!?

— »Remasú bunú! cocónă Frosa,« — dîse în sfêrsítú soția lui Tăpălăgescu — »sê nu întăr-diezi de sérá; avemú și noi sermane de noi câteva ore și baremí aceste sê le folosimú.«

»Scie numai D.-diéu! Așa-darâ de sérá!«

(Va urma.)

CRAII DELA RĚSĂRITŪ.

— Snoavă. —

Cei trei crai — magi — dela Rēsăritú, Valtezarú, Melchiorú și Gasparú, luândú cu sine tãmăe și smirnă, plecasera ca șe caute pe prunculú Isusú, dar' fiindú-că nu cunosceau bine drumulú Vifileimulú, rētăciseră și după-ce trecură printr'o pădure prăpăstiosă, soriră pe înoptate într'unú satú din țera Langrilorú.

Erau obosiți, brațele părea că li era rupte de greutatea vaselorú ce le duceau, în care se aflau miresmele destinate fiului Mariei și pe lângă acésta, erau mai morți de fόμε și sete. Îndată-ce întrară în satú bătură la pórtă casei de-ântăiu și cerură sălaşú. Acésta casă, séu mai bine dîsú bordeiú, situatú aprópe la marginea pădurii era a unui tăietoriú de lemne, cu numele Dinú Florică, care ducea o vieță fórte trudită și lipsitá împreună cu soția sa și cu cei patru prunci ai sêi.

Bordeiulú era clăditú din lutú și acoperitú cu paméntú și muschi prin care apa sê scurgea cândú venia câte-unú povoiú mare.

Cei trei crai, tremurândú din picioare de obosélă, bătură în pórtă și cândú tăietorulú de lemne le deschisê, 'lú rugarâ sê facă bine sê le dee ceva de cină, și sê-i lase a se odichni preste nópte.

— Cu părere de reu! cinstiți ómeni, le rēspunse Florica, eu nu am decátú unú singurú patú pentru mine și o laviță de culcatú pentru copii mei, și în ce privesce cinatulú, noi nu vê putemú da decátú crumpene (cartofi) fierte în apă cu pâne de sēcară.

Cu tóte aceste, întrați, și decă nu veți fi prea gingași, ne vomú da silința șe vê facemú rēnduiclé.

Ei întrară așa-darâ. Li se dase de mâncare crumpene pe cari le înghițeau ca nisce hămesitiți, și tăietoriulú de lemne și soția sa îi lăsarâ în patulú lorú unde durmiră ca tescuiți, mai alesú Gasparú care

ubia comoditatea și care se afla fórte strimtoratú între Valtezarú celú grosú și gigantulú Melchiorú.

În spre dî deci de diminéță, înainte de a porni la drumú, Valtezarú, care era celú mai generosú dintre tustrei, îi dîse lui Florică:

— Amú sê vê dau ceva, ca sê vê mulțumescú de ospitalitatea d.-vóstră.

— Noi v'amú primitú din tótă inima, dar' noi nu vê poftimú nimicú, cinstiți ómeni! rēspunse tăietoriulú de lemne, întinđéndu-i mâna numai decátú.

— Eu nu amú bani, reluă cuvéntulú Valtezarú, dar' vréu sê vê lasú ceva de aducere amente, care va prețui mai multú decátú orî-ce.

Valtezarú își băgă mâna în buzunariú si scóse unú fluerú, cum suntú prin Rēsăritú, pe care-lú dete lui Florică, și în vreme-ce acesta credéndu-sê cam înșelatú în așceptarea sa, făcea nișce schime, Valtezarú continuă:

— Decă veți avê vre-o dorință, dîcúndú vre-o cântare din acestú fluerú, numai decátú vi se va împlini.

Aici aveți fluerulú nu abusați de elú, și sê nu refusați nici odată mila și ospitalitatea ómenilorú sermani.

Cândú cei trei crai sê făcură nevêduți dândú după cotitura drumulú, Dinú Florică, cumpănindú cam în batjocură în mâna miculú fluerú, dîse fe-meii sale:

— Arú fi pututú sê ne facă o altă cinsté nu așa de próstă ca acésta fluerișcă; cu tóte aceste voiú încerca numai decátú sê dîcu una, ca să vedú nu și-au bătutú cumva jocú de noi.

Atunci Florică strigă:

— Ași vrea sê avemú de pranzú pâne albă, o friptură de carne sêlbatică și o glajă cu vinú bunú!

Apoi dîse pe fluerulú celú micú o doină și câtú ai bate'n pãlmi, spre marea lui mirare, vėdiú pe masă sub o măsăriță albă fină, pânea, vinulú și friptura cerută.

Îndată-ce se încredință despre poterea fluerului sêu, nu sê mulțumi cu atâta, precumú bine veți crede dragii mei, cí câte-i plesniră prin capú tóte le cerú.

De diminéța până séra fluerulú nu-i cădea din mâna, cí într'una cerea. Avea haine nóue pentru sine, soția și copii sei, punga í-i era plină cu bani frumoși, masa era din belșugú încarcată cu mâncări și fiindú-că í-i era de ajunsú numai sê doréscă ceva pentru ca sê și aibă îndată, în tēmpú scurtú ajunsê unulú din bogătanií țenutului. Atunci în loculú bordeiului sêu, cufundatú pe jumătate în paméntú, își cladí unú mărețú castelú pe care-lú îndesă cu mobile prețioșe și cu covóra frumósă, și în dîua în care clădirea și împodobirea casei fură sfêrsitá, întocmi o petrecaniá mare, făcú unú felú de sfeștanie pentru a sê puté muta în noua sa locuință.

În giurulú unei mese încercate cu îmbelșugare, și strălucindú de uneltele de argintú și de luminația cea mare, Florică într'unisê pe toți frunțașii țereni din locú.

Chiar' în fruntea mesei sta elú însuși cu femeia s'a împodobită ca o iconă sfântă, în vreme-ce musicanții aședăți pe o galeriá mai înaltă în-

dulceau őspeții cu cântările lorü cele mai vesele. În sfęșitü pentru ca petrecerea sę nu fie de locü turburată Floricã dase ómenilorü sei poruncã, ca sub nici unü chipü sę nu lase sę între în curte pe ómenii carü i-ar' putę supęra sęu pre cerșitorü, și chiar' elü însuși a pusü înaintea porții doi diavoli mari de servitorü înarmați cu bâte, carü au fostü învętați ca sę alunge pe toți sdrenșoșii și cerșitorü din giurulu casei.

Ast'feliü, fiindü încredințați că nu vorü fi supęrați din partea nimęnuia, cei chemați sę pusęra cu trupü și sufletü pe veselie, mâncândü bine, gustândü vinü bunü și ducândü o lume albã...

Sę întęplã, cã în acęstã sęrã, cei trei crai magi, închinându-și darurile lorü pruncului Isusü, sę întorceau din Vifleimü. Trecündü prin pãdure, recunoscürã satulü în care au fostü durmitü, vędurã castelulü de totü iluminatü, și Gasparü dıse cam în risü lui Valtezarü:

— Mi-ar' plãcea sę știu nu cumva omulü nostru a făcutü întrebuintare rea de miculü tęu fluerü și decã, decândü e bogatü, și-a tēnutü promisiunea de a fi blãndü și milostivnicü cãtrã ómenii sęraci.

— Haid' sę vedemü, ręspunsę într'unü dórã Valtezarü.

Sę prefacürã cerșitorü, își schimbarã frumósele lorü haine în nișce sdrențe și se presentarã la pórtã castelului, cerëndü sãlãșiü preste nópte; dar' furã primiți fórte rēu, și fiindü-cã ei stãruiau sę fie lãsați înlãuntru, facündü sgomotü mare, Floricã își scóse capulü prin feręstrã și observândü cã erau cerșitorü, porunci sę slobódã cãniü dupã ei, ast'feliü cã Gasparü și Valtezarü o luarã la fugã cu totã graba sdrobindu-și piciórele în întunecime prin drumulü sgronțurosü.

— Me îndoisemü despre acęstã! afurisü scepticulü Gasparü care fü mușcatü de pulpe.

— E bine, replicã uriașulü de Melchiorü, nu-o sę ajungã în raiu cu fluerulü! o sę sēmțescã câtü trage în cumpēnã înverșunarea a trei regi magi!...

Intr'acea őspeții continuau a-și petrece în draga voie.

Era tēmpulü cinei mari, și Floricã cu unü cuțitü în mână, chiar' voia sę taiã o prãjiturã grósnicü de mare, cândü sę auđi în curte clopoșelele unei poște trase de patru cai înfocați cu hamurü totü de aurü.

Floricã își scóse din nou nasulü prin feręstrã și, vędëndü cã-i mai sosescü încã nișce őspeți nobili, demândã ca se-i aducã în susü cu totã graba. Elü însuși le esü cu unü steagü întru întēmpinare până la ușa salei. Atunci vędurã întrãndü cei trei regi-magi înfãcișându-sę cu pompã, cu coróne pe capü, îmbracați în purpurã și în petri scumpe. Floricã, care își recunoscü vechiü sęi őspeți, sę aretã tare omenętü si cu-o închinare cam preste mână, i-i rugã sę cuprindã locü la mėsã.

— Mulțumescü! dıse Valtezerü în modü nepãsãtorü, noi nu vomü mânca la unü omü care primeșce atãtü de rēu pe ómenii sermani.

— Eu îți mulțumescü d.-tale așa precum îți tēni fãgãduielile! strigã Melchiorü cu vócea lui puternicã.

„Amiculü Familiei.“ Anulü XIV. — 1890. Nr. 4.

— A, tu ticãlosule, tu slobodü cãniü asupra cerșitorilorü! adausę Gasparü pipãindu-și pulpa: așcęptã numai o sę-ți dıcü o cântare pe care nu o cunosceai încã până acum!.....

Și scoțēndu-și din buzunariü unü fluerü micü asemenea celui ce 'lũ dase lui Floricã, facü sę resune îngrozitorü. Intr'o clipelã de ochi, masa, őspeții, castelulü sę cutropirã, și tăietoriulü de lemne sę afla singurü si golü, la marginea pãdurii, înaintea bordeiului sęu de mai 'nainte cu femeia și copii sęi în sdrențe.

— Din norocire imi remãne fluerulü meu! 'si gândi Floricã.

Dar' înzãdarü, a potutü totü sę caute prin buzunarele s'ale gaurite; cãci mijloculü magicü dispãruse cu cei trei crai — magi.

Sę dıce cã de pe acęstü tēmpü este obi-ceiulü, cã pe cândü tăiamü colacii pentru crai, punemü la o lature partea sęracilorü.

(André Theuriet.)

J. E. Prodanü.

Poveste.

„Flóre mândrã, flóre albã,
Flóre dulce de iasminü.
Așiü avea o mare jalbã,
Sę m'ascuți la tine vinü.“

Fluturulü grãeste gingașiü,
Aripü d'aurü mișcã linü.
Coborindü încetü din aerü
Cãtrã flórea de iasminü

„M'a ajunsü unü vișcolü mare
Eri cândü sórele a sfintitü,
Adãpostü dela o flóre
Am cerutü și am gãsitü.
Și iubirea-'ti fura minte,
Mii de sãrutãri ne-amü datü.
Chipulü ei din ochi tmı scapã
Și atãta l'amü cãtatü.
Cã de-atuncea nu amü pace,
Sborü, ca gândulü fermecatü,
Dorü de mórte më cuprinde
Dupã sēnu-i parfumatü.“

Așa dıce bietulü fluturü
Tristü din aripe bätãndü,
Florile pe rëndü sę scuturü
Și privescü la elü oftãndü.
Cu priviri bãnuitoare
Tóte 'n tainã sę mësorü,
Și între ele bietulü fluturü
Stã mãchnitü și gãnditorü.

„Nu sę aflã vinovata
De pęcatulü din trecutü?“
A grãitü iasminulü asprü;
Tóte tacü ca la începutü.
Prin vecini, dela o flóre
O albina cumpērã
Colbũ d'argintü, sfērșise tērgulü,
Poposindü grãi așa.

„Decã nu știți, cine i vina
Întrebați, sę vę ręspundü.
Eu nu știü croi minciuna
Și nimica nu ascundü.
Chiar' ca domnealui pãțisemü
Și eu eri și m'am opritü
Cu povóra la o flóre,
Bucurósã c'am venitü.“

Mi-ar' potè fi mărturie,
Dar' din mila ceriului
Ea-i frumôsă dar' cam mută
Și e gura leului

Obosită mărturia
Sè 'nchină și odichni
Și cu negre piciorușe
Aripile 'și netezi.

„Ian' audî, grăi iasminulû,
Vorbe multe nu 'nșira,
Spune cine-i de pricină
Sè potemû noi judeca.“

„Hm, grăi albina erăși
Cătra fluturû arătândû,
Densulû prietinû nu imi este
Că trășce totû furândû.
Și așa cum nu 'așû spune
Dôr' de acumû va invêta
Sè traiescă 'n omenie
Și în cale sè nu-mî stea.
Nu! cândû eu de dimineță
Vinû sè cumpêrû dela flori
Colbû, pe tôte elû le înșelă
Ca unû hoțû, ce e, din zori.
Sè șciți dară, flori cîstite
Că pe elû 'a îndrăgitû,
Lilianulû lilianulû
Cu obrazulû înlăbitû.
Și acumû rêmăneți cu bine,
Am statû dôră și prea multû,
Șciu că de-am ajunsû acasă
Voiû avea ce sè ascultû!“

Cine-ar' crede, cine-ar' crede!
Alû liliei chipû curatû
Chipulû nevinovăției,
Patima 'a sărutatû!
Florile suntû tôte triste,
Numai fluturulû măchnitû
Sè chiteșce și s'avêntă
La odorulû sêu iubitû.
Lilianulû își ridică
Fața albă cătră flori
Și prin gingașa-i făptură
Trecû ai urei reci flori.

„M'ai trădatû, uitucă minte,
Viu acum sè-ți respălătescû.“

Resirându-și sênulû gingașû
Tôte sêrmele-i pălescu,

Fluturulû sè opreșce
Linû din aripe bătendû,
O sărută o desmêrdă
Din totû corpulû tremurândû.
Lilianulû îlû primesce,
Dar' cu-unû ultimû sărutatû
Totû veninulû de mânie
Pe-a lui buze 'a versatû.
Ah, sermanulû fluturû d'aurû
Cade mortû, fără de graiû.

Și de-atuncî lilie albă
Numa.'n grădină sè ai,
Căci tradarea nu-o mai uită
Și din prējma ei sêmțestî
Unû parfumû, de-ți vine somnulû
Ca sè nu te mai trezeșci.

Lucrețla Suiû.

STUDIÛ HIGIENICE.

Dentițiunea copiilorû.

Dentițiunea însêmneză têmpulû creșcerei din-tilorû la copii mici.

Sè întêmplă adese cu mare dificultate eșirea dinților la copii, din cauza acêsta vinû o mulțime de suferințè și chiar' convulsii. Causa anevointei eșirei dinților provine din causă că, fosfatulû de calce, care este principilû generatoriû alû ôselorû și alû dinților, nu sè află în cantitate îndestulitóre în alimentațiune, și acêsta din cauza laptelui rêu alû mumei sêu doicei.

Dinții esû dela a 5-a la a 8-a lună, decă întâr-đie eșirea lorû dela acestû têmpû, apoi copilulû sè află într-o stare bolnăviciôsă. — Ei aparû ast'-feliû: Antăiû esû cei doi dinți incisivi (tăietori) din falca de josû din mijlocû; preste 15 ȓile sêu 20 ȓile esû cei doi incisivi din falca de susû totû din mijlocû; pe urmă cei doi incisivi laterali din josû, și la urmă cei doi de susû totû laterali. Pe la a 11-a sêu a 12-a lună esû cele patru măsele mici de josû și de susû; după acea aparû cei 4 dinți câneșci, cea-ce facû 16 dinți în cursulû celui de alû doilea anû. La urmă esû cele-lalte 4 măsele și ast'-feliû avemû terminată cea de-ântăiû dentițiune compusă de 20 dinți numiți »dinți de lapte.«

Sè întêmplă une-orî că dinții câneșci întâr-đia de a eși și nu străbatû gingia decătû în luna a 18-a; acesti dinți causéză cele mai mari doreci, mai cu osebite câneșcii de susû numiți dinții ochiului.

Accidente de dentițiunei preocupă forțe multû pe mume, cu tôte astea nu trebe sè se sparie, căci cu îngrijire și cu o bună igienă copii se vindecă. — De și dentițiunea este o operație a naturei, sè întêmplă destule complicări, cum suntû: frigurile, dărea (eșirea afară prea multă), constipația (incuetură), vêrsătura, umflarea durerôsă a ginginilorû, deșeptarea în tresărire, convulsii.

Pentru inflamarea ginginilorû, sè va da copilulû sè ție în gură și se mestece unû bastonû de miambalû, rădăcină de nalbă sêu de reglise alû cãrui mustû dulce calméză (alină) umflătura ginginilorû, și prin apăsare face ca dinții sè iasă mai lesne. Se potû freca ginginile și micile bubulițe ce sè facû în gură cu puțină miere amestecată cu puțină piatră acră.

Din accidente ce punû mai multû vieța copilului în pericolû este dărea. Contra dăreei, se va da o fiertură de orezû de bêtutî; adică sè pune într'unû vasû, cam de 150 grame capacitate, pučinû orezû nespălatû și cu apă, acêsta se pune la focû se fierbă, pe urmă zama sè se dea copilului în mai multe rënduri sè o bea în cursulû ȓilei sè se ferescă a nu-i da sè mânance zarzavaturî și mân-cări grase.

Totû din cauza dinților sè întêmplă sè aiba disenterie (eșirea afară cu sânge și scremete). — În acestû casû copii ajungû într'o stare atătû de slabă încătû abia mai rêsulă; pentru acêsta sè va da copilului 3—4 lingurițe pe ȓi de siropû de gutuiû,

se va lua dela farmacia unu gramu de subnitratu de bismuth, si se va pune jumetate din prafu in supă și i-se va da se o manance, se se observe că supa se nu fie grasă; de beutu in cursul dălei se va da apă de orezu.

In casu de constipație (incuetură), se va da câte-va clistere făcute cu o linguriță de untu de migdale dulci și decoctu de rădăcină de nalbă; se va mai da 1—2 linguriță pe dă de untu de ricină. — Dēcă constipația totu țene i-se va da 1—3 lingurițe pe dă de siropu de cicore seu de reventu.

In casuri forte rari, cându dintele nu pôte străbate gingia și copilul se află in prada suferințelor, este necesaru a se cresta gingia pentru a lăsa se iasă dintele.

A dōua dentițiune se produce pe la vrēsta de 7 ani.

Dinții de lapte fiindu lipsiți de rădăcină esu și suntu inlocuiți prin dinți din alu doilea rōndu, care nu mai cadu in modu naturalu. — Dela 12—14 ani esu alți 4 dinți, și dela 15—20 ani esu cei din urmă 4 dinți numiți dinți de minte, și se complecteză preste totu 32 de dinți.

DR. EM. ELEFTERESCU.

» DIVERSE. «

Cronică. — **Domineca nu lucra!** Ministrul de comerciū alu Ungariei va sușcerne la Dieta țerei unu proiectu de lege prin care se se oprēcă lucrarea in dă de Domină. Proiectul de gata l'a comunicatū cu camerele comerciali și industriali și cu alte corporațiuni competente pentru eventuale observațiuni.

Propunerea țara manuale e oprită. Ministrul de culte și instrucțiune publică alu Ungariei, cu provocare la o ordinațiune ministerială din anul 1886, oprește strictu propunerea in școle alu oricărui studiu cu întrebuintarea de manuale scrisē ori litografate; și dispune că la fie-care școlă se se întrebuinteze pentru propunerea tuturor studiilor prescrișe manuale tipărite, cari au obțenutu de gata aprobarea ori incuviintarea ministerială.

Durata cautiunei. Se dau casuri că pentru cutare oficialu obligatū a depune cautiune depunū alți cautiunea prescrișă, fără se socōtă la unele inconveniente ori chiar' daune ce le potu proveni din acēstă prea mare încredere. Așa mai de curōndu unu individū a cerutu se i se estrade suma ce o depusesē pentru o rudenă a s'a, cu care veni acumū in neînțelegere. Curia însă, inaintea căreia se adusē cauza, a eșisū cumcă cautiunea depusă pentru unu oficiantū nu se pôte estrada până cându respectivul se află in funcțiune, avēndu a servi acea ca asecuranță pentru eventuale daune cauate prin dēnsulū.

Capitalulū moralū resp. intelectualū ca atare a voitū se-lū ințroducă Sehatulū orașului Buda-pesta in reprezentanța orașenescă. A voitū adecă ca indiviđi cari ocupă anumite poziții in urma inteligenței și științei lorū, cum suntū membrii academiei, profesorii de universitate etc., pre basa acestei poziții a lorū se iae parte in reprezentanța orașului ca *membrii virilisti*. Majoritatea reprezentanților lorū însă a votatū contra acestei înoiri — dīcūndū că și așa au între dēnșii destui omeni învetați din tōte facurile.

Cu lumină electrică vorū se lumineze Capitala Ungariei — Budapesta. O comisiune esmissă din reprezentanța orașului a și inceputū a tracta in obiectū cu o societate.

Prețulū vitelorū o se se urce dēcă intr'ade- vorū se va realisa planulū unorū întreprindători englesi, cari vorū se cumpere vite de tăiatū de pe la noi ca apoi tăiāndū-le acelea in unu abatorū propriu alu lorū in Fiume, carnea se-o transporte la Londra. Intreprinderea promite a fi rentabilă, pentru-că transportulū carnei din Fiume s'ar' face mai repede cu 3—4 dăle decātū din America, de unde se transportă actualmente carnea de lipsă in Anglia.

Vacante reduse. La universitatea din Viena se lucră seriosu pentru de-a astringe pe studenți la frecuentarea regulatā a prelegerilorū. Spre acestū scopū se vorū țene in evidentă tenerii universitari, că se nu pōtă absenta din Viena cu lunile și semestrele întregi; și cei ce se vorū afla că au absentatū din Viena preste tēmpulū de vacanță își vorū pierde semestrulū.

Școala comercială din Brașovu de aci inainte va porta numirea de Academia comercială.

Bere destulă. In Viena actualminte lucră 18 fabrice de bere. Tōte aceste in decursulū anului trecutū a produsū aprōpe la 2¹/₂ milioane hectolitre de bere.

Călugarū și artistă. Artista Cornelia Hollósy fū invitată la prāndiū de-cătră cuardianulū piariștilorū din Tata. Cându se se pună la masă, cuardianulū ocupă ca de regulă loculū din fruntea mesei cerēndu scusăle artistei că dēnsulū ocupă loculū destinatū dōmnei de casă, care la dēnșii lipsește. — »Totū atāta, prea onorate părinte« — observă artista — »ne potrivimū noi și așa, căci iubirea care d-ta o predică și cāntarea care eu o cultivezū, pe o formă pătrundū la inimă.«

Turnulū Eiffel din ghiață la redicatū in Petersburg unu întreprindătoriū invențiosū. Turnulū s'a redicatū din 10.000 bucăți de ghiață și are o înalțime de 50 metrii. In primulū etagiū a lui se află unu restaurantū, unde umblă o mulțime de omeni spre a-și petrece tēmpulū bēndū și conversāndū împreună. Intregū turnulū e provēdūtū cu lumină electrică și ast'feliū sēra are unu aspectū feericū.

O neobservanță condamnabilă. Călătorii dela Dobriținū la Püspökladány au fostū împărțaiți in dălele trecute in o petrecere destulū de neplăcută. Anume la Kaba au fostū despărțite vagōnele per-

sonali de cătră celea cu marfă spre a se lega de acestea din urmă încă unu vagonu cu marfă; și după-ce s'au ispravitu acésta, trenul au plecatu fără ca să se fi încoșciatu la elu vagónele personală. La Püspökladány apoi spre mai marea mirare a tuturoru trenul a sositu numai cu 7 vagóne de marfă. Firesce că îndată s'au și deslegatú mașina și au reîtorsu la Kaba de-a adusú vagónele personală cu mulțime de călători cari își perduseră deja paciința în lunga așceptare.

Celu din urmă jocu alui Bismarck. Dómna de Carette, lectória de odinórá a imperatesei Eugenia, în memoriile sale, cari acum se află su tipariu, aduce înainte următorul episod: »În unu balu splendidu, ce sa arangiatu în Tuileri, întru onórea regelui prusianu care venise la Paris spre a vedea espozitiunea întocmită aici la an. 1867, pe cându se joca cotillonul am mersu la contele Bismarck și i-am datu unu micu buchetu de rose, cea ce însămra invitarea lui la unu valsu. Bismarck, care pe atunci atrasese deja asuprași atențiunea publică a Europei, primi buchetul și cu vioiciune fórte bene jocă cu mine valsul. Acestu micu episodú firesce că nu cuadra cu dignitatea lui Bismarck și cu rolul ce joca deja în cestiuirea politice ale lunei, dar' cu atât mai mare petrecere căștigă acestu casu persónelorú prințiarie presente și soçietății întregi, — pentru-că nimenui nu i-a potutu trece nici prin minte că seriosul Bismarck se va amesteca printre junime. Petrecându-mă densusu la locul meu luă din așptura nasturelui dela fracu unu bobocel de rosă și mi-lu întinsé dîcându-mi: »Păstréză acestu bobocelú întru amentirea ultimului valsu ce l'am jocatú în vieța mea și pe care nu-lu voiú uita nici-cândú!»

Găcitură numerică.

De St. St. St. Brașov.

1. 2. 13. 13. 12. 6.	= O provincie română.
4. 13. 18. 10. 6.	= Unu nume femeiescu.
5. 17. 7.	= Unu împerațu român.
14. 19. 16. 4. 8. 12.	= O di din săptămână.
3. 18. 5. 9.	= O literă din alfabetul elin.
15. 11. 17. 2.	= Unu continentu.
10. 4. 8. 14. 6.	= Unu împerațu român.
14. 19. 18. 16. 9.	= O capitală în Austria.
10. 2.	= Unu nume femeiescu.
7. 8. 6. 12. 9. 16.	= Unu împerațu român.
14. 15. 11. 19. 13. 12. 4.	= Unu nume bărbătescu.
2. 8. 1. 12. 10. 5.	= Unu metalu folositoriu.
1. 6. 14. 8. 19. 13.	= Unu nume bărbătescu.
12. 7. 9. 13. 19. 15.	= Unu regatu în Europa.
3. 2. 13. 6.	= Unu comitatú în Ungaria.
1—19.	= Numele unui țiaru.

Terminul de deslegare e 13 Martie, — până cându se mai primeșce deslegarea și a Găciturii din nrulú 3.

GLUME.

Replica școlariului. — Invetătoriulú: —
Invetă dragulú meu, că de nu nici cu patru boi nu te scóte tálú têu din secundă.

Școlariulú: — Da cu optú totú m'a scóte.

De după culisă. — Actrița (cătră o teatristă mai tēneră ce vré se se angagieze de naivá). Ce felii? Domnia-ta și vré se reprezentezi pre naiva!? A! — Așceptă dragă, până ce vei ajunge în vrés'a mea. Așa dēu!

Proprietariu, Redactoru răspundetoriu și Editoru: NICOLAE F. NEGRUTIU.

Gherla Imprimăria „Aurora” p. A. Todoranu 1890.